

Η παρουσία του ΙΣΤΑΜΕ - ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
στο Στρογγυλό Τραπέζι του JUL, στο Βελιγράδι

Τάσος Ιωαννίδης

Κατά τη συμμετοχή μας στο Στρογγυλό Τραπέζι που οργάνωσε η JUL στο Βελιγράδι, είχαμε μία προσεκτική αλλά πολύ ενδιαφέρουσα παρουσία και πολλές πολιτικές δυνάμεις, σημαντικές για το χώρο που δρουν, επιδίωξαν να συναντηθούν και να συζητήσουν μαζί μας, στο περιθώριο των εργασιών του προγράμματος.

1ο Μέρος

1. Η πρώτη συνάντηση έγινε με τον εκπρόσωπο του JUL από το Κόσοβο, τον Ιρφάν Ακίκι, ο οποίος κατέβαλλε προσπάθεια να μας πείσει ότι «πρέπει να ενδιαφερθούμε» για την περιοχή του Κοσσυφοπεδίου. Μας τόνισε ότι πάρα πολλές χώρες (ανέφερε ενδεικτικά, πάνω από 20) έχουν μόνιμη παρουσία εκεί, με την κάλυψη γραφείων παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας. Με την παρουσία τους έχουν τη δυνατότητα παρέμβασης σε τοπικά πολιτικά δρώμενα, προωθώντας τη δική τους πολιτική. Ενδεικτικά μας ανέφερε το αμερικανικό Γραφείο Πληροφοριών, το οποίο κινείται πολύ δραστήρια (αυτό είναι γνωστό και εξ ιδίας πείρας άλλωστε). Συνδύασε τη συγκυρία όπου στην Αλβανία την εξουσία ανέλαβε ο Νάνο, να τονίσει ότι ο εξομαλυντικός ρόλος μας στο Κόσοβο την περίοδο αυτή, είναι τεράστιος και εμμέσως μας ζήτησε να χρησιμοποιήσουμε κάθε δυνατότητα που έχουμε να φιλοξενήσουμε στη χώρα μας, άμεσα, έναν σερβο-αλβανικό διάλογο για την εξομάλυνση της ζωής του Κόσοβο. - Μας βεβαίωσε με επιχειρήματα ότι η κατάσταση στην περιοχή του (έχει την έδρα του στο Πετς, δεύτερη μεγάλη πόλη μετά την Πρίστινα και έδρα της Επισκοπής Κοσόβου και Μετοχίου) δεν εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για εκτροπή, εκτός εάν, εξωτερικός παράγοντας επιδρούσε προς την κατεύθυνση αυτή. Για το λόγο αυτό, επέμεινε ότι η παρουσία μας στην περιοχή είναι πλέον επιβεβλημένη «αν και καθυστερημένα», όπως τόνισε. Είπε μάλιστα ότι θα είχαμε κάθε διευκόλυνση, ενώ ο ίδιος μας κάλεσε προφορικά να επισκεφθούμε το Πετς και όλη την περιοχή, προσκεκλημένοι του. Είναι έτοιμος να μας βοηθήσει και σε προγραμματισμό συναντήσεων, αν το χρειαστούμε. - Ο Ακίκι μας ανέλυσε τις υπάρχουσες κοινωνικές δομές στην κοινωνία του Κοσόβου, τονίζοντας ότι η κατάσταση έχει άμεση ανάγκη λύσης των προβλημάτων που χρονίζουν. Έκανε τέλος και αναφορά

ότι το Κόσοβο είναι στρατηγικό σημείο για το σχηματισμό του «Ισλαμικού Τόξου».

Σημειώνεται: Για την ανάγκη ελληνικής ευεργετικής ανάμειξης στο πρόβλημα αυτής της περιοχής, που αν κάποιες δυνάμεις θελήσουν να το εκμεταλλευθούν μπορεί να αποβεί εστία μεγάλης έντασης για την περιοχή, μας μίλησαν και άλλοι παράγοντες του σερβικού χώρου, υπενθυμίζοντας ότι η Ελλάδα είναι η μόνη κοινοτική χώρα της περιοχής, ενώ για το ρόλο της Ιταλίας στο Κόσοβο εκφράστηκαν με ανησυχία. Σχετική αναφορά, προσεκτικά διατυπωμένη, έγινε και από τον Δρ. Στάμπουκ.

2. Δεύτερη συνομιλητήριά μας, επιλέχθηκε και υποδείχθηκε από τον Δρ. Στάμπουκ, η εκπρόσωπος των Μουσουλμάνων του Σάντζακ, που μας περιέγραψε με μελανά χρώματα την κατάσταση στην περιοχή της, σημειώνοντας ότι οι σχέσεις των μουσουλμάνων της περιοχής με την Τουρκία, είναι πολύ σοβαρές. Η Ζούχρα Μούμτζιτς, πρόεδρος της επιτροπής JUL στο Νόβι Παζάρ, μας έκανε σύντομη αναδρομή των πολιτικών γεγονότων που οδήγησαν στη λήψη εκτάκτων μέτρων για την περιοχή της και στην καθαίρεση των αιρετών οργάνων του Σάντζακ. Μας έκανε πλήρη περιγραφή της κατάστασης ΤΩΡΑ και μας κάλεσε να την επισκεφθούμε όποτε το θελήσουμε, μας ζήτησε όμως να γίνει αυτό σύντομα. Η Μούμτζιτς αναφέρθηκε στον κίνδυνο επιστροφής των διαθέσεων, για σχηματισμό του γνωστού σε μας, «ισλαμικού Τόξου». Η συνομιλητήριά μας, θεωρεί ότι η περιοχή της περνάει νέα φάση έντασης.

3. Κατά την επίσκεψή μας στην έδρα του Σοσιαλιστικού Κόμματος, από την Λίλιανα Νίκσιτς εκφράστηκε η διάθεση των σοσιαλιστών για συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ και μας ανακοίνωσε την απόφασή τους να προχωρήσουν στον σχηματισμό Ινστιτούτου, ανάλογου προς το ΙΣΤΑΜΕ. Μας ζήτησε γιαυτό τη συνδρομή του ΙΣΤΑΜΕ και του Κόμματος. Ζήτησε επίσης την εκπαίδευση στελεχών και ανταλλαγή επισκέψεων, με στόχο την ανταλλαγή πείρας και την ενημέρωση. Η επίσκεψη έγινε σε ένα καλό κλίμα.

4. Συνομιλήσαμε και με τον Ζόραν Μάρκοβιτς, Μουσουλμάνο από τη Σερβική Δημοκρατία (Βοσνίας), ο οποίος επιβεβαίωσε την Μούμτζιτς, επισήμανε ότι μεταξύ των Μουσουλμάνων της Βοσνίας και του Μουσουλμάνων του Σάντζακ υπάρχει ισχυρός δεσμός και στόχος για ενοποίηση, ενώ μας κάλεσε να δούμε την κατάσταση επί τόπου. Μας περιέγραψε την κατάσταση στην περιοχή του «δύσκολη».

5. Άλλος συνομιλητής μας, ο πρόεδρος του Σοσιαλιστικού - Χριστιανικού Κόμματος της Π.Γ.Δ.Μ., Βασίλ Ριστέφσκι. Ο ίδιος μας κάλεσε, σε χρόνο που θα επιλέξουμε μόνοι μας να τον επισκεφθούμε, φιλοξενούμενοί του, στην Οχρίδα, τα Μπίτολα (Μεγάλο Μοναστήρι) και να μας διευκολύνει για κάθε συνάντηση που θα επιθυμούσαμε στα Σκόπια. Μας περιέγραψε την κατάσταση στη χώρα του «δύσκολη προς το παρόν», είναι όμως αισιόδοξος. Μας επισήμανε τον εξαιρετικά αρνητικό ρόλο του VMRO, το οποίο, όπως έδειξε με τη στάση του, το φοβάται όπως άλλωστε κάνουν και οι άλλες κοινοβουλευτικές πολιτικές δυνάμεις. Το ίδιο το κόμμα του Ριστέφσκι δεν είναι κοινοβουλευτικό, γιατί κατά την προεκλογική περίοδο πέρασε σοβαρή κρίση, λόγω των επιλογών του δεύτερου κόμματος με το οποίο συνεργαζότανε, να συμμαχήσει με το VMRO, αν και είχε γίνει από τον Γκλιγκόροφ πρόταση για μετεκλογική συνεργασία και προσφορά 3 υπουργείων και άλλων διευθυντικών θέσεων.

Ο Ριστέφσκι μου επισήμανε ότι το όνομα Σλαβομακεδονία του εξυπηρετεί αλλά δεν μπορούν να το παραδεχθούν ανοιχτά φοβούμενοι την επίθεση του VMRO, το οποίο ελέγχει -κατ'αυτόν- την οικονομία τους. Δεν προτιμάει άλλο προσδιορισμό, γιατί αυτό θα γινότανε δυσκολότερα αποδεκτό, αλλά την κατάλληλη στιγμή ο πολιτικός κόσμος της ΠΓΔΜ θα μπορούσε να αποδεχθεί το όνομα ΣΛΑΒΟΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, για την οριστική επίλυση της διαφοράς. Πολλές φορές επανέλαβε ότι πρέπει να επιμένουμε στην πρόταση αυτή και ότι σ'αυτό είναι σύμφωνος ο πολιτικός κόσμος της χώρας του.

Ο συνομιλητής μας, ζήτησε να συνεργαστεί το κόμμα του και οικονομικά με επιχειρήσεις του ΠΑΣΟΚ, αν αυτές υπάρχουν, γιατί το κόμμα του επιβιώ-

νει από αυτές, ενώ στις επόμενες εκλογές, πιστεύει ότι θα έχει σημαντική κοινοβουλευτική δύναμη. - Δεν παρέλειψε να επικρίνει αυστηρά το πρώην υπουργό Εξωτερικών, τον Φρτσκόφσκι, λέγοντας ότι θα ήταν καλύτερο να μην ξανασχοληθεί με την πολιτική, ενώ του απέδωσε ανικανότητα -υπαιτισσόμενος και ευθύνες για απόκρυψη στοιχείων- στην υπόθεση της απόπειρας κατά της ζωής του προέδρου Γκλιγκόροφ.

- Θεωρεί ότι οι Αλβανοί εθνικιστές του Μπερίσα προκαλούν εντάσεις στη χώρα του, για να τις αξιοποιήσουν στο εσωτερικό τους παιχνίδι. - Οι θέσεις που εξέφρασε, γενικά, ήταν κάτι περισσότερο από κυβερνητικές.

6. Συνομιλητές μας και οι Δρ. Ντιμίτερ Στέφο, αντιπρόεδρος της Ένωσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Αλβανίας, με τον Δρ. Γιόργκι Βλάχο. Αν και το ίδιο κόμμα είχε σερβόφωνο στην ομάδα του, από τα Σκόδρα, ο Στέφο μου ζήτησε να κάνω εγώ τη μετάφραση κατά τη συνομιλία του με τον Σκοπιανό πολιτικό, τον Ριστέφσκι, για λόγους εμπιστοσύνης. Κατά τη συνομιλία των δύο μερών, έγινε η ευθεία ερώτηση: «Πιστεύετε ότι υπάρχει ευθεία ανάμειξη αλβανικής πολιτικής δύναμης της Αλβανίας στην έξαρση που σημειώθηκε τις τελευταίες μέρες από τους Αλβανούς της χώρας σας;». Η απάντηση ήταν: «Ναι, του ίδιου του κ. Μπερίσα». Ο Στέφος συμφώνησε και αρκέστηκε στην απάντηση. Κατά τη συνομιλία των δύο πλευρών έγινε και συμφωνία για ανταλλαγή επισκέψεων με πρώτη την επίσκεψη που θα κάνει η Ένωση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Οχρίδα και στα Σκόπια. - Ο ίδιος ο Στέφο, επισήμανε ότι το Κόμμα του δεν έχει καμία ανάμειξη στα γεγονότα που οδήγησαν στις τελευταίες εντάσεις και αρκέστηκε στον διάλογο, που θα συνεχισθεί κατά την πραγματοποίηση των επισκέψεων.

Ο Βλάχο, συνομιλώντας μαζί μου, εξέφρασε οργή για όσους εκφράζουν την άποψη ότι η ΟΜΟΝΟΙΑ «δεν πρέπει να έχει τον σημερινό πολιτικό ρόλο» και ότι οι Έλληνες της Αλβανίας «θα πρέπει να λειτουργούν πολιτικά μέσα στα υπάρχοντα αλβανικά κόμματα δημιουργώντας ισχυρά λόμπι μέσα σ'αυτά». Επέκρινε και τον Κρανιδιώτη που πήρε τη θέση αυτή, τελευταία. Έδειξε αδιάλλαχτος και ανελαστικός στην πολιτική του θέση.

ση, επικρίνοντας την ελληνική πλευρά, για ασάφεια στην πολιτική της, για απουσία στόχων, έλλειψη διάθεσης στήριξης του ελληνικού στοιχείου στην Αλβανία.

Στο περιθώριο των εργασιών, συναντηθήκαμε και με επιστημονικό συνεργάτη του Ινστιτούτου Πολιτικών Μελετών (λειτουργεί ως ερευνητικός φορέας της Σχολής Πολιτικών Επιστημών), με το οποίο συνεργάζονται -μεταξύ άλλων και- όλοι οι πολιτικοί φορείς, όταν επιθυμούν να κάνουν σφυγμομετρήσεις και μελέτες κοινωνικές. Η συζήτηση ήταν ουσιαστική και ενδιαφέρει από την άποψη, ότι θα επιθυμούσαμε πρωτογενές υλικό για ανάλυση, από το υπάρχον, ή κατόπιν παραγγελίας / συνεργασίας. Με το Ινστιτούτο συνεργάζεται το Σοσιαλιστικό Κόμμα.

2ο Μέρος

Συμπεράσματα - Προτάσεις

1. Αυτή καθ'αυτή η συνάντηση του JUL δεν προσέφερε ουσιαστικά νέα στοιχεία στο χώρο των γνώσεων μας για τις πολυεθνικές και πολιτικοπολιτισμικές κοινωνίες, από την άποψη ότι τίποτε το νέο δεν ακούστηκε. Ακούστηκαν αντίθετα, από ορισμένες πλευρές, απόψεις που δεν προσεγγίζουν την αντίληψη ενός Ευρωπαϊού σοσιαλιστή, εκφράστηκαν δηλαδή απόψεις, ιδιαίτερα από κάποια Κομμουνιστικά Κόμματα, που μας παραπέμπουν στο παρελθόν και δεν αναφέρονται απαραίτητα στο συγκεκριμένο θέμα που αποτέλεσε και τη θεματική της συνάντησης. Το γεγονός υποχρέωσε και τον κ. Στάμπουκ να τονίσει το γεγονός κατά τη διάρκεια της προεδρίας του, ενώ και κατά τη συνάντηση που είχε μαζί μας, ο ίδιος, σχεδόν απολογητικά, μας εξήγησε ότι υπάρχουν πολλές και διαφορετικές αριστερές δυνάμεις στην περιοχή μας.

Από την άποψη αυτή, το γεγονός ότι δηλώσαμε την παρουσία μας κατά τρόπο απόλυτο και το ενδιαφέρον μας, ενώ εμφανισθήκαμε σαν επιστημονικός φορέας και όχι κομματικός, υπήρξε πράξη πολιτικά σοφή, η οποία πρέπει να αναμένεται ότι θα έχει απήχηση, πέραν των πολιτικών κομμάτων της Γιουγκοσλαβίας. Απόδειξη αυτού είναι το γεγονός ότι σχεδόν όλες οι αντιπροσωπείες έσπευσαν να μας χαιρετήσουν και να συνομιλήσουν μαζί μας. Το γεγονός πρέπει να έχει συνέχεια, αν μας ενδιαφέρει να αξιοποιήσουμε την αυξημένη δυνατότητα παρέμβασης που διαθέτουμε στους πολιτικούς χώρους των χωρών της περιοχής μας. Οι συνομιλητές μας, μας αντιμετώπισαν σαν περιφερειακά ισχυρούς φορείς και τούτο επιβεβαιώνει ότι είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν μαζί μας πολύ πιο ευχάριστα, παρά με άλλους, αντίστοιχων Ιδρυμάτων, ιδιαίτερα γερμανικών, που πρέπει να σημειωθεί «αλωνίζουν» την περιοχή και δημιουργούν σε συγγενείς πολιτικούς χώρους της Βαλκανικής, ισχυρά δικά τους λόμπι.

Είναι μοναδική ευκαιρία να καλύψουμε το υπάρχον κενό, όπου υπάρχει στην περιοχή -και υπάρχει σχεδόν σε όλες τις χώρες- όσο ακόμη είναι εύκολο για 'μας. Ήδη, οι Σέρβοι σοσιαλιστές μας ζήτησαν να συμβάλλουμε σαν ΙΣΤΑΜΕ, στη δημιουργία αντίστοιχου Ιδρύματος δικού τους. Ευεργετικό θα ήταν -και πολιτικά θα απέδιδε μεσοπρόθεσμα- αν ήταν δυνατή η δημιουργία αντίστοιχου θεσμού, λ.χ. στα Σκόπια. Αυτό θα ενίσχυε τους δεσμούς με την ΠΓΔΜ και θα ενθάρρυνε τις φιλελληνικές δυνάμεις που υπάρχουν στο χώρο της αριστεράς, δυνάμεις που εμφανίζουν μεγάλη δυναμική στη χώρα αυτή και αντιστρατεύονται τη χειραγώγηση του λαού, που επιχειρεί το εθνικιστικό VMRO.

2. Το ΙΣΤΑΜΕ, σε συνεργασία με το Κόμμα θα πρέπει να αναζητήσει και να βρει μια μορφή που θα μας επιτρέψει διαρκή παρουσία στο Κόσοβο, πράγμα που μας ζητήθηκε άλλωστε από όλες τις πλευρές και θα μας επιτρέψει, όχι μόνο να παρακολουθούμε από κοντά την κατάσταση εκεί, αλλά και να έχουμε αυξημένη δυνατότητα παρέμβασης, αν αυτό χρειαστεί. Παράλληλα θα είμαστε σε θέση να σχεδιάσουμε κατά πολύ σοφότερο τρόπο, δυνατότητες που έχουμε για διαμεσολάβηση στην εξομάλυνση διαφορών και άμβλυνση αντιθέσεων, ακόμη και να ενθαρρύνουμε το διάλογο και την αναζήτηση οριστικής λύσης. Το ζήτημα είναι πολύ μεγάλης σημασίας, έχουμε αυξημένες δυνατότητες παρέμβασης σε εξελίξεις της περιοχής, γεγονός που αναγνωρίζουν όλοι οι γείτονές μας, αλλά όταν απουσιάζουμε από σημεία που θα έπρεπε να είμαστε παρόντες, οι ίδιοι αναρωτιούνται αν η απουσία μας σχετίζεται με δική μας σχετική επιθυμία, ή τέλος, μήπως

είναι και αδυναμία μας, ερώτημα που στρέφεται κατά του κύρους και της εμπιστοσύνης που θα έπρεπε να απολαμβάνουμε.

3. Προτείνεται και η παρουσία μας στο Σάντζακ, έστω και για τη διαμόρφωση -επί τόπου- αντίληψης για μια περιοχή που τα τουρκικά συμφέροντα την χρησιμοποιούν. Εκεί βεβαίως, δεν ενδείκνυται η παρουσία μας, τουλάχιστον στη φάση αυτή. Οφείλουμε όμως να ασχοληθούμε κατά τρόπο επιστημονικό και να αναζητήσουμε πολιτική λύση για το πρόβλημα της περιοχής, εξουδετερώνοντας κάποιες τουρκικές -και όχι μόνον, ασφαλώς- επιδιώξεις.

4. Η παρουσία μας στη Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας, υπό τις σημερινές συνθήκες, αν κριθεί σκόπιμη, θα πρέπει να γίνει πολύ προσεκτικά, και μόνο με τη μορφή του ΙΣΤΑΜΕ, όπως και στην τελευταία συνάντηση του Βελιγραδίου.

5. Δεν θα πρέπει να φοβηθούμε τα «ανοίγματα» σε όλους τους χώρους της περιοχής μας, να βελτιώσουμε ακόμη περισσότερο τις σχέσεις μας μαζί της, διότι ως Ι.ΣΤ.Α.ΜΕ. είμαστε πολύ λιγότερο γνωστοί, αφού όλοι μας γνωρίζουν ως ΠΑΣΟΚ. Στην περιοχή μας, σημειώνεται ο αυξημένος ρόλος, γερμανικών κυρίως ιδρυμάτων, που αναπτύσσουν τη συνεργασία τους με πανεπιστημιακά και άλλα επιστημονικά ιδρύματα, ενώ δημιουργούν ομάδες «ιδιαίτερων επιρροών» μέσα σε κόμματα (π.χ. το Βουλγαρικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, που κατά την εποχή Βίντενοφ, είχε τουλάχιστον δύο διαφορετικές ομάδες πίεσης, οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν από γερμανικά ταμεία -NAUMAN, EBERT κ.λ.π.- τα οποία καλλιέργησαν προσωπικές φιλοδοξίες και πρακτικά, υπονόμισαν την ενότητα, απόδειξη ότι τη λιγότερη στήριξη στο κόμμα τους, προσέφεραν τα μέλη αυτών των ομάδων -π.χ. Λίλωφ, Ζαχάρωφ).

6. Προτείνεται τέλος, το ΙΣΤΑΜΕ να ασχοληθεί με περισσότερη επιμονή για τα της περιοχή μας, αναζητώντας το ρόλο της χώρας μας και επιδιώκοντας να συστηματοποιήσει τη συμπεριφορά μας, ως χώρας που μπορεί να αναλάβει ρόλο περιφερειακό, στη Ν.Α. Ευρώπη, στη Μεσόγειο, στις Παραεξείνιες χώρες. Για το λόγο αυτό, προτείνονται συζητήσεις μεταξύ των μελών -επιστημόνων του Ινστιτούτου, επιστημονικές συναντήσεις με την παρουσία επιστημονικών και κομματικών φορέων χωρών ενδιαφέροντος, προετοιμασία και εκτέλεση round tables και συνεδρίων με θεματικές όπως: «Κόσοβο - Ένα πρόβλημα που αναζητάει τη λύση του», «Ο καλύτερος σχεδιασμός για την πορεία των χωρών της Ν.Α. Ευρώπης στην Ε.Ε. - NATO» κ.α.

Δεν θα έπρεπε να αγνοηθεί η δυνατότητα που έχουμε ως ΙΣΤΑΜΕ να οργανώσουμε και συναντήσεις ή και ταξίδια ενημερωτικά, των στελεχών αδελφών κομμάτων, τόσο στην Αθήνα, όσο και σε Βρυξέλλες - Στρασβούργο, για ενημέρωση επί τόπου, επί ευρωπαϊκών θεμάτων (σημειώνεται ότι ανάλογες κινήσεις γοητεύουν και «σκλαβώνουν» σχεδόν όλους τους γείτονές μας, που θεωρούν προνόμιο τη συμμετοχή τους σε αντίστοιχες συναντήσεις, όπως άλλωστε απεδείχθη και από τη συμμετοχή των Σέρβων στην κρουαζιέρα που έγινε μετά την εκδήλωση για την Ευρωπαϊκή Αριστερά).